

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

SIMONE DE BEAUVOIR

Femeia sfâșiată

Vârsta discreției

Monolog

Traducere din franceză de
ANCA MILU-VAIDESEGAN

HUMANITAS
fiction

Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Ioana Vilcu
DTP: Andreea Dobreci, Carmen Petrescu

Lucrare executată la Tipo Lidana – Suceava

SIMONE DE BEAUVOIR
LA FEMME ROMPUE
L'ÂGE DE DISCRÉTION
MONOLOGUE
© Éditions Gallimard, 1967
All rights reserved

© HUMANITAS FICTION, 2014, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BEAUVOIR, SIMONE DE
Femeia sfâșiată; Vârsta discreției; Monolog / Simone de Beauvoir;
trad.: Anca Milu-Vaideseșan. – București: Humanitas Fiction, 2014
ISBN 978-973-689-673-6
I. Milu-Vaideseșan, Anca (trad.)
821.133.1-32=135.1
396

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30

Vârsta discreției

Oare mi-a stat ceasul? Nu. Dar limbile nu par să se miște. Să nu mă uit la ele. Să mă gândesc la altceva, la orice: la ziua aceasta care a rămas în urmă, liniștită și obișnuită, în ciuda freneziei așteptării.

Tandrețea deșteptării. André stătea încovrigat în pat, cu ochii acoperiți, cu mâna sprijinită de perete, într-o atitudine infantilă, ca și cum în neorânduiala somnului ar fi simțit nevoia să probeze soliditatea lumii. M-am așezat pe marginea patului, i-am pus mâna pe umăr. Și-a dat la o parte acoperitoarea, pe fața uimită i-a apărut un zâmbet.

— Este ora opt.

Am așezat în bibliotecă tava cu micul dejun; am luat o carte primită în ajun pe care o răsfoisem aproape pe jumătate. Cât de plictisitoare erau poveștile astea despre non-comunicare! Dacă vrem cu adevărat să comunicăm, reușim, de bine de rău. Nu cu toată lumea, desigur, ci cu două sau trei persoane. Mi se întâmplă să nu-i vorbesc lui André despre unele stări de spirit, regrete sau îngrijorări mărunte; fără îndoială că și are și el micile lui secrete, dar, în mare, nu ne ascundem nimic unul altuia. Am turnat în cești ceai chinezesc fierbinte, foarte tare. L-am băut, citindu-ne corespondența; soarele de iulie se revărsa din plin în încăpere. De

câte ori stătuserăm noi față în față, la măsuța aceasta, înaintea unor cești cu ceai negru, tare și fierbinte? Aveam să stăm din nou mâine, peste un an, peste zece ani... Clipa aceasta avea dulceața unei amintiri și bucuria unei promisiuni. Câți ani aveam noi, treizeci sau șazeci? André încăruntase de vreme: odinioară, asta părea o cochetărie, omătul care-i scoțea în evidență prospețimea mată a tenului. Continuă să fie o cochetărie. Pielea i s-a înăsprit și i s-a ridat, pielea de om bătrân, însă zâmbetul gurii și al ochilor și-a păstrat lumina. În ciuda dezmințirilor din albumul cu fotografii, imaginea sa din tinerețe se pliază pe chipul său de astăzi: privirea mea nu-i recunoaște vârsta. O viață lungă, presărată cu râsete, lacrimi, furii, îmbrățișări, mărturisiri, tăceri, elanuri, ba chiar uneori mi se pare că timpul nici nu s-a scurs. Viitorul se întinde încă la infinit. Se ridică:

— Spor la lucru, îmi spuse.

— Și ție la fel: spor la lucru.

Nu mi-a răspuns. În acest tip de cercetare există, fără îndoială, perioade când bați pasul pe loc; acceptă situația mult mai greu decât altădată.

Am deschis fereastra. Parisul mirosea a asfalt și a furtună, nimic de căldura apăsătoare a verii. L-am urmărit pe André cu privirea. Probabil că în aceste clipe când îl privesc cum se îndepărtează îi simt existența cu o pregnanță cât se poate de bulversantă; silueta înaltă se micșorează, schițându-i cu fiecare pas drumul de întoarcere; dispăre, strada pare pustie, dar în realitate există un câmp de forțe care îl va readuce înapoi spre mine, ca spre locul său natural; certitudinea asta mă înduioșează mai mult decât prezența lui propriu-zisă.

Am rămas pe balcon ceva vreme. De la etajul șase, unde locuiesc, descopăr o mare parte din Paris, zborul porumbelilor pe deasupra acoperișurilor din țiglă și falsele ghivece care sunt, de fapt, hornuri. Roșii sau galbene, macarale –

cinci, nouă, zece, am numărat zece – brăzdează cerul cu brațele lor de fier; la dreapta, privirea mea se izbește de un zid înalt străpuns de găuri: o clădire nouă; zăresc și niște turnuri în formă de prismă, zgârie-nori construiți recent. De când a devenit spațiul verde de pe mijlocul bulevardului Edgar Quinet parcare? Îmi sare în ochi tinerețea peisajului: cu toate acestea, nu îmi amintesc să-l fi văzut vreodată altfel. Mi-ar plăcea să contemplan cele două clișee, dispuse alăturat: înainte, după și să mă minunez de diferențele dintre ele. Dar nu. Lumea se creează sub ochii mei într-un prezent etern; mă obișnuiesc atât de repede cu chipurile sale, încât nici nu mi se pare că se schimbă.

Pe masă, dosarele, hârtia albă mă invitau să lucrez; dar cuvintele care îmi dansau în minte mă împiedicau să mă concentrez. „Philippe va fi aici diseară.“ Aproape o lună de absență. Am intrat în camera lui, unde încă mai sunt cărți, hârtii, un vechi pulover gri, o pijama mov, această cameră pe care nu mă decid să o transform din lipsă de timp, de bani, pentru că nu vreau să cred că Philippe a încetat să-mi mai aparțină. M-am întors în bibliotecă, înmiresmată de un buchet mare de trandafiri proaspeți și inocenți ca niște lăptuci. Mă miram că apartamentul a putut cândva să mi se pară pustiu. Nu-i lipsea nimic. Privirile mele se linișteau în culorile stridente și tandre ale pernelor răspândite pe canapele; păpușile poloneze, cerșetorii slovaci, cocoșii portughezi stăteau cuminiți la locurile lor. „Philippe va veni aici...“ Eram dezorientată. Când ești trist, poți plânge. Dar nerăbdarea bucuriei este greu de stăpânit.

M-am gândit să mă duc să respir mireasma verii. Un negru voinic, îmbrăcat într-un impermeabil albastru electric, având pe cap o pălărie gri de fetru, mătura trotuarul nonșalant: înainte, fusese un algerian de culoarea tencuielii. Pe bulevardul Edgar Quinet m-am amestecat în mulțimea de femei. Cum nu mai ies dimineața aproape deloc, piața

mi se părea exotică (atâtea piețe, dimineața, sub atâtea ceruri). Bătrânică șontăcăia de la o tarabă la alta, cu părul legat la spate și ținea mâna strânsă pe toarta coșului gol. Pe vremuri, nu mă sinchiseam de bătrâni; mi se păreau niște morți ale căror picioare încă se mai mișcă, însă acum îi văd: bărbați, femei, un pic ceva mai în vârstă ca mine. Pe aceasta o remarcasem din ziua în care îi ceruse măcelarului niște resturi pentru pisici. „Pentru pisici! spuse el după ce ea plecase. Nu are nici o pisică. O să-și facă o mâncărică!“ Asta i se părea amuzant măcelarului. Imediat va aduna resturile de sub tarabe înainte ca negrul voinic să apuce să le măture pe toate în rigolă. Să supraviețuiești cu o sută optzeci de franci pe lună: sunt peste un milion în situația asta; și alte trei milioane ceva mai puțin năpăstuiești.

Am cumpărat fructe, flori, am hoinărit. Să fi la pensie sună ca și cum ai fi un rebut, un cuvânt care mă îngheța. Întinderea timpului meu liber mă înspăimânta. Mă înșelam. Timpul este puțin cam mare pentru umerii mei, dar mă descurc. Și cât de plăcut este să trăiești fără dispoziții, fără constrângeri! Totuși, uneori, mă cuprinde stupoarea. Îmi amintesc de primul meu post, de prima oră de curs, de frunzele uscate care foșneau sub tălpi în toamna provincială. La vremea aceea, ziua pensionării – de care mă despărțeau de două ori mai mulți ani decât vârsta mea de-atunci – mi se părea la fel de ireală ca moartea însăși. Și iată că a trecut un an de când a sosit. Am depășit și alte bariere, dar mai diafane. Asta are rigiditatea unei cortine de fier.

M-am întors acasă, m-am așezat la birou: dacă nu aș fi avut de lucru, chiar și această dimineață veselă mi s-ar fi părut fadă. În jur de ora unu m-am oprit și m-am dus să pun masa în bucătărie: exact ca bucătăria bunicii mele de la Milly – îmi doream să revăd Milly – cu masa ei țărănească, cu băncile, cu vasele din aramă, cu tavanul cu grinzi aparente;

singura diferență este aragazul în locul mașinii de gătit din fontă și un frigider. (Oare în ce an au apărut frigiderele în Franța? Pe al meu l-am cumpărat în urmă cu zece ani, dar atunci era deja un articol de uz curent. De când? Dinainte de război? Imediat după? Iată încă unul dintre lucrurile de care nu-mi mai aduc aminte.)

André a sosit târziu, mă anunțase: după ce a ieșit de la laborator, a participat la o reuniune asupra înarmării nucleare. L-am întrebat:

— Au mers bine?

— Am redactat un manifest nou. Însă nu îmi fac deloc iluzii. Va avea același ecou precum celelalte. Francezilor puțin le pasă. De cursa înarmărilor, de bomba atomică, în general, de tot. Uneori aș vrea să plec în altă parte: în Cuba, în Mali. Nu la modul serios, visez doar. Poate că acolo m-aș simți util.

— Dar n-ai mai putea lucra.

— Nu ar fi nici o nenorocire.

Am pus pe masă salata, jambonul, brânza, fructele.

— Ești chiar atât de descurajat? Nu este prima oară când lucrați în gol.

— Nu.

— Păi și atunci?

— Nu vrei să pricepi.

Îmi repetă deseori că toate ideile noi vin din partea colaboratorilor lui, că e prea în vârstă să mai inventeze ceva: nu sunt de aceeași părere.

— A, știi ce gândești, i-am spus. Nu sunt de aceeași părere.

— Greșești. N-am mai avut o idee de-acum cincisprezece ani.

Cincisprezece ani. Nici una dintre perioadele sterile pe care le-a mai traversat nu adurat atât de mult. Dar în punctul în care a ajuns are nevoie, fără doar și poate, de pauza

asta pentru a găsi iar o inspirație nouă. Mă gândesc la versurile lui Valéry:

*Orice tăcere-i o șansă
De fruct pârguit și pur.*¹

Din această gestație lentă fructe neașteptate vor rodi. Aventura asta la care am participat cu pasiune nu s-a sfârșit: îndoiala, eșecul, poticnelile enervante, apoi o lumină întrezărită, o speranță, o ipoteză confirmată; după săptămâni și luni de răbdare neliniștită, euforia reușitei. Nu înțelegeam mare lucru din activitatea lui André, dar încrederea mea încăpățanată o alimenta pe a lui. Continuă să fie intactă. De ce nu mai sunt capabilă să i-o transmit? Refuz să cred că nu voi mai vedea niciodată cum îi strălucesc ochii de bucuria febrilă a descoperirii.

I-am spus:

— Nimic nu dovedește că nu vei mai avea un al doilea suflu.

— Ba nu. La vârsta mea am căpătat niște obișnuințe ale spiritului care frânează inventivitatea. Și de la un an la altul devin tot mai ignorant.

— Mai vorbim peste zece ani. Poate că vei face cea mai mare descoperire a ta la șaptezeci de ani.

— Tipic pentru optimismul tău: te asigur că nu va fi așa.

— Tipic pentru pesimismul tău!

Am râs. Deși nu e nimic de râs. Defetismul lui André nu are nici un fundament, de data asta îi lipsește rigoarea. Da, Freud a scris în scrisorile lui că de la o vârstă nu mai putem inventa nimic, ceea ce este dezolant. Dar pe atunci era cu

¹ În original „Chaque atome de silence / Est la chance d'un fruit mûr“. Paul Valéry, *Palme (Palmier)*. Traducere de Șt. Aug. Doinaș, în Paul Valéry, *Poezii. Dialoguri. Poetică și estetică*, Univers, București, 1989. (N. tr.)

mult mai bătrân decât André. Însă, chiar dacă este nejustificată, morocăneala asta tot mă întristează. Dacă André i se lasă pradă înseamnă că trece printr-o criză. Mă surprinde, dar nu se resemnează cu gândul că a trecut de șaiszeci de ani. Pe mine încă mă mai amuză mii de lucruri; pe el, nimic. Odinioară îl interesa totul; acum este o întregă tevatură să-l târâsc la un film, la o expoziție, la prieteni.

— Ce păcat că nu îți mai place să te plimbi, i-am spus. Sunt niște zile atât de frumoase! Mai devreme mă gândeam cât de mult mi-ar plăcea să merg din nou la Milly și în pădurea de la Fontainebleau.

— Mă uimești, mi-a spus el zâmbind. Cunoști toată Europa și îți dorești să revezi împrejurimile Parisului!

— De ce nu? Catedrala din Champeaux nu este mai puțin frumoasă pentru că am urcat eu pe Acropole.

— Fie. Imediat ce se închide laboratorul, peste patru sau cinci zile, îți promit o escapadă cu mașina.

Am avea timp să facem mai multe, pentru că tot rămânem la Paris până la începutul lui august. Dar el o fi având chef? L-am întrebat:

— Mâine e duminică. Nu ești liber?

— Din păcate, nu! Știi doar, este conferința aia de presă, seara, despre apartheid. Mi-au adus un teanc de documente peste care nici nu m-am uitat încă.

Prizonieri politici spanioli, deținuți portughezi, iranieni persecutați, rebeli congolezi, angolezi, camerunezi, venezueleni, peruvieni, columbieni din rezistență, este mereu gata să-i ajute atât cât îi stă în putință. Reuniuni, manifeste, mitinguri, broșuri, delegații, nimic nu-l obosește.

— Faci prea mult.

— De ce ți se pare mult? Ce-aș putea face altceva?

— Ce să faci când lumea s-a decolorat? Nu-ți mai rămâne decât să-ți omori timpul. Și eu am trecut printr-o perioadă proastă, în urmă cu zece ani. Eram dezgustată de trupul

meu, Philippe crescuse, după succesul cărții mele despre Rousseau mă simțeam golită. Îmbătrânirea mă angoasa. Apoi, am scris un studiu despre Montesquieu, am reușit să-l fac pe Philippe să-și dea licența, să-l conving să se apuce de un doctorat. Mi s-au dat niște cursuri la Sorbona care m-au interesat mai mult decât cele pe care le țineam la colegiu. Mă resemnasem în privința corpului. Mi se părea că reînviam. Și acum, dacă André nu ar avea conștiința acută a propriei vârste, mi-aș uita-o cu ușurință pe a mea.

A plecat din nou, iar eu am rămas pe balcon ceva vreme. Priveam cum se răsuțește pe fondul albastru al cerului o macara de culoarea miniului. Urmăream cu privrea o insectă neagră care trasa în văzduh o dâră mare, spumoasă și înghețată. Perpetua tinerețe a lumii mă ține în formă. Unele lucruri care îmi plăceau au dispărut. Mi-au fost date multe altele. Ieri-seară, mergeam pe bulevardul Raspail și cerul era stacojiu; mi se părea că sunt pe o planetă străină, unde iarba era violetă, iar pământul, albastru: în spatele copacilor se ascundeau licăririle roșietice ale unei reclame luminoase. Andersen se minuna, la șizeci de ani, că traversează Suedia în mai puțin de douăzeci și patru de ore, în timp ce în tinerețile lui călătoria dura o săptămână. Am avut și eu uimiri asemănătoare: Moscova la trei ore și jumătate de Paris!

Un taxi m-a dus în parcul Montsouris, unde aveam întâlnire cu Martine. Cum am intrat, mirosul ierbii cosite m-a înfiorat: mirosul pășunilor alpine pe unde mergeam împreună cu André, cu rucsacul în spinare, mirosul emoționant al câmpurilor din copilărie. Reflexii, ecouri se propagau la infinit: am descoperit plăcerea de a avea în spatele meu un trecut îndelungat. Nu am timpul să mi-l povestesc, dar adesea, pe neașteptate, îl surprind voalat, pe fundalul clipei prezente; îi conferă culoarea, lumina, așa cum stâncile sau nisipul se reflectă în luciul mării. Pe vremuri, mă lăsam

Cuprins

Vârsta discreției	5
Monolog	75
Femeia sfâșiată	105